

Matthew
Quirk

VIIDEN-
SADAN
LISTA

SUOMENTANUT ANU NIROMA

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Englanninkielinen alkuteos

The 500

© 2012 by Rough Draft Inc.

This edition published by arrangement

with Little, Brown and Company,

New York, New York, USA

through Ulf Töregård Agency AB.

All rights reserved.

Suomenkielinen laitos © Anu Niroma ja

WSOY 2012

ISBN 978-951-0-38871-6

Painettu EU:ssa

Heatherille

PROLOGI

Mirolav ja Aleksandar täyttivät kadun toisella puolella seisovan Range Roverin etuistuimet. Heillä oli tavanomainen diplomaattiunivormunsa – tyköistuva tumma Brioni – mutta nuo kaksi serbiä näyttivät tavallista vihaisemmilta. Aleksandar kohotti oikeaa kättään sen verran, että näin Sig Sauerin välähdyksen. Tosi hienovarainen, tuo Alex. En ollut kuitenkaan erityisen huolissani etuistuimen kovanaamakaksikosta. Pahimmillaan he voisivat vain tappaa minut, ja se näytti juuri nyt aika hyvältä vaihtoehdolta.

Takaikkuna rullautui auki, ja sieltä mulkoili Rado. Hän esitti uhkauksensa mieluummin lautasliinalla. Hän kohotti sellaisen ja taputteli varovasti suupieliään. Häntä kutsuttiin Sydäntenmurskaajaksi, koska, no niin, hän söi ihmisten sydämiä. Kuulemani mukaan hän oli lukenut *Economistista* jutun 19-vuotiaasta liberalaisesta sotaherrasta, jolla oli tällainen mieltymys. Rado päätti että sellainen räikeä pahuus antaisi hänen rikollisuutensa lajille tarvittavaa terää, joten hän omaksui tavan.

En ollut edes kovin huolissani siitä, että hän pistelisi sydämeni poskeensa. Se vie yleensä hengen, ja niin kuin sanottu, se

yksinkertaistaisi pulmaani huomattavasti. Hankaluus oli siinä, että hän tiesi Anniesta. Ja se että taas joku läheinen kuolisi minun virheitteni takia sai Radon kahvelin tuntumaan helpolta pakotieltä.

Nyökkäsin Radolle ja lähdin menemään katua pitkin. Oli kaunis toukokuinen aamu pääkaupungissa, ja taivas oli kuin sinistä posliinia. Paitaani imeytynyt, kuivuva veri oli jäykkää ja raapivaa. Vasen jalkani laahasi asfaltilla. Polveni oli turvonnut rugbypallon kokoiseksi. Yritin keskittyä polveen pitääkseeni ajatukseni poissa rintani kärsimistä vammoista, sillä jos ajattelisin sitä – ei kipua niinkään vaan koko jutun karmivuutta – pyörtyisin varmasti siihen paikkaan.

Lähemmäs tullessani toimisto näytti aina yhtä komealta: nelikerroksinen federaalityylinen palatsi Kaloraman puiden suojissa lähetystöjen ja konsulaattien keskellä. Siellä piti maajaansa Davies Group, Washingtonin arvostetuin strategisen konsultoinnin ja valtiollisten asioiden toimisto, missä olin kaikei nimellisesti vielä töissä. Kaivoin avaimet taskusta ja heilutin niitä ovilukon viereisen harmaan tunnistimen edessä. Ei onnannut.

Mutta Davies odotti minua. Katsoin ylös valvontakameraan. Lukko surahti.

Sisällä aulassa tervehdin turvapäällikköä ja panin merkille pienen Glockin, jonka hän oli vetänyt kotelosta ja jota hän piteli tiukasti reiden vieressä. Sitten käännyn pomoni Marcusin puoleen ja nyökkäsin tervehdykseksi. Hän seisoi metallinpaljastimen toisella puolella, viittasi minua tulemaan läpi ja tarkasti minut sitten kaulasta nilkkoihin. Hän etsi aseita ja mikrofoneja. Marcus oli tehnyt noilla käsillään pitkän uran tappajana.

”Riisu”, Marcus sanoi. Tein työtä käskettyä, paita ja housut. Jopa Marcus irvisti nähdessään rintani, missä iho kurtis-

teli niittien ympärillä. Hän vilkaisi nopeasti alushousuihini ja näytti sitten uskovan, ettei minulla ollut mikkiä. Puin taas päälleni.

”Kirjekuori”, hän sanoi ja viittasi kantamaani ruskeaan kuoreen.

”Vasta kun asia on sovittu”, sanoin. Kirjekuori oli ainoa mikä piti minut hengissä, joten olin hiukan haluton luopumaan siitä. ”Tämä julkistetaan, jos minä katoan.”

Marcus nyökkäsi. Sellainen vakuutus kuului asiaan tällä alalla. Hän oli itse opettanut minulle niin. Hän johdatti minut yläkertaan Daviesin huoneeseen ja jäi vahtiin ovelle, kun astuin sisään.

Siellä seisoivat ikkunoiden ääressä katsellen ulos yli Washingtonin keskustan se, joka minua todella huolestutti, se vaihtoehto, joka tuntui paljon pahemmalta kuin joutuminen Radon paloittelemaksi: Davies isoisämäisine hymyineen.

”Hauska nähdä sinua, Mike. Olen iloinen että päätit palata luoksemme.”

Hän halusi tehdä sopimuksen. Hän halusi tuntea että omisti minut taas. Ja sitä minä pelkäsin enemmän kuin mitään muuta, sitä että suostuisin.

”En tiedä miten tämä pääsi näin pahaksi”, hän sanoi. ”Isäsi... olen pahoillani.”

Kuollut, viime yöstä lukien. Marcusin kärtten työtä.

”Haluan sinun tietävän, ettei meillä ollut mitään tekemistä sen kanssa.”

En sanonut mitään.

”Siitä kannattaisi ehkä kysyä serbialaisilta ystäväiltäsi. Me voimme suojella sinua, Mike, voimme suojella rakkaitasi.” Hän tuli hiukan lähemmäksi. ”Sano se vain, niin kaikki tämä on ohi. Tule takaisin meille, Mike. Tarvitaan vain yksi sana: kyllä.”

Ja se siinä oli merkillisintä, kaikissa hänen juonissaan, kaikessa kidutuksessa. Pohjimmiltaan hän todella uskoi tekevänsä minulle palveluksen. Hän halusi minut takaisin, piti minua poikanaan, nuorempana versiona itsestään. Hänen täytyi korruptoida minut, omistaa minut, tai muuten kaikki mihin hän uskoi, koko hänen likainen maailmansa, oli valhetta.

Isäni oli kuollut mieluummin kuin suostui yhteistyöhön Daviesin kanssa. Kuoli ylpeänä mieluummin kuin eli korrumpoituneena. Hän pääsi pois. Se kävi niin siististi. Mutta minulla ei ollut sitä ylellisyyttä. Minun kuolemani olisi vain kärsimyksen alku. Minulla ei ollut hyviä vaihtoehtoja. Siksi olin täällä, aikeissa puristaa paholaisen kättä.

Kohotin kirjekuorta ja kävelin lähemmäs ikkunaa. Kuoressa oli se ainoa, mitä Henry pelkäsi: todisteet lähes unohtuneesta murhasta. Hänen ainoa virheensä. Ainoa pieni huolimattomuus Daviesin pitkällä uralla. Se oli palanen häntä, jonka hän oli hukannut viisikymmentä vuotta sitten, ja hän halusi sen takaisin.

”Tämä on ainoa todellinen luottamus, Mike. Kun kaksi ihmistä tuntee toistensa salaisuudet. Kun heillä on ote toisistaan. Molemminpuolinen varma tuho. Kaikki muu on sentimentaalista hevonkukkuu. Olen ylpeä sinusta. Tein itse saman tempun urani alussa.”

Henry sanoi aina että jokaisella on hintansa. Hän oli keksinyt minun. Jos suostuisin, saisin elämäni takaisin – talon, rahat, ystävät, kunniallisen julkisivun jota aina olin halunnut. Jos kieltäytyisin, kaikki olisi ohi, minulta, Annielta.

”Sano vain hintasi, Mike. Saat sen. Jokainen joka on jotakin on tehnyt tällaisen sopimuksen edetessään urallaan. Niin tätä peliä pelataan. Mitä sanot?”

Se oli vanha kauppa. Vaihda sielusi kaikkiin maailman valtakuntiin ja niiden loistoon. Ensin tietysti tingittäisiin. En

myisi itseäni halvalla, mutta se hoituisi nopeasti.

”Minä annan sinulle nämä todisteet”, sanoin naputtaen kuorta sormellani, ”ja takaan ettei sinun tarvitse enää koskaan murehtia niitä. Vastineeksi Rado häipyy. Poliisi jättää minut rauhaan. Saan elämäni takaisin. Ja pääsen täydeksi osakkaaksi.”

”Ja tästä lähtien sinä olet minun”, Henry sanoi. ”Täysi osakas myös likaisissa töissä. Kun löydämme Radon, sinä viillät hänen kurkkunsa.”

Nyökkäsin.

”Sovittu sitten”, Henry sanoi. Paholainen ojensi kätensä.

Minä puristin sitä ja ojensin sieluni yhdessä kirjekuoren kanssa.

Mutta se oli hevonkukkua, uhkapeliä taas. Kuolla häväisty-nä, kunnia tallella; tai elää maineikkaana, korruptoituna. En valinnut kumpaakaan. Kuoressa ei ollut mitään. Yritin käydä kauppaa paholaisen kanssa tyhjin käsin, joten minulla oli oikeastaan vain yksi vaihtoehto: voittaa hänet omassa pelissään.

1

Olin myöhässä. Tarkastin ulkoasuni yhdestä niistä jättiläismäisistä kullatuista peileistä, joita riippui joka puolella. Silmieni alla oli mustat renkaat unenpuutteesta ja otsassa tuoretta mattoihottumaa. Muuten näytin samalta kuin kaikki muutkin Langdell Hallissa parveilevat eteenpäin pyrkivät hippingot.

Seminaarin otsikko oli Poliitiikka ja strategia. Livahdin sisään. Sinne pääsi vain hakemuksella – kuusitoista paikkaa – ja sen sanottiin olevan ponnahtuslauta tuleville talouselämän, diplomatian, armeijan ja hallituksen johtajille. Joka vuosi Harvard valitsi muutamia uransa keski- tai loppuvaiheessa olevia raskaan sarjan vaikuttajia Washingtonista ja New Yorkista ja toi heidät johtamaan seminaaria. Kurssi oli lähinnä tilaisuus kunnianhimoisille opiskelijoille – ja heitä riitti kampuksella – näyttää kykynsä ”ajatella suuria” ja toivoa, että joku järjestelmän kiho valitsisi heidät ja auttaisi heidät loisteliaan uran alkuun. Katsoin ympärilleni pöydässä: kovia tekijöitä oikeustieteellisestä, kauppatieteellisestä, filosofisesta ja jopa muutama lääkiksestäkin. Pätämistarve puhalsi huoneen läpi kuin keskusilmanvaihto.

Opiskelin kolmatta vuotta oikeustieteellisessä – suoritin yhdistettyä oikeustieteen ja valtiotieteen tutkintoa – eikä minulla ollut aavistustakaan, kuinka olin onnistunut keplottelemaan itseni Harvardiin tai tähän seminaariin. Se on kuitenkin ollut aika tyypillistä elämässäni viimeisten kymmenen vuoden aikana, joten en miettinyt sitä sen kummemmin. Ehkä kyseessä oli vain pitkä sarja virheitä papereissa. Tavallinen asenteeni oli että mitä vähemmän kysymyksiä, sitä parempi.

Pikkutakki, kauluspaita, khakihousut; yleensä onnistuin näyttämään siltä kuin pitikin, joskin vähän kuluneelta ja rispaantuneelta. Olimme keskustelun tuiskeessa. Aiheena oli ensimmäinen maailmansota. Ja professori Davies tuijotti meitä odottavasti ja hiillosti meistä vastausta kuin inkvisiittori.

”No niin”, Davies sanoi. ”Gavrilo Princip astuu esiin ja iskee sivullista pienellä Browning 1910:llään. Hän ampuu arkkiherttua kaulavaltimoon ja sitten tämän vaimoa vatsaan, kun vaimo suojaa arkkiherttua vartalollaan. Hän sattuu siinä oheksa aloittamaan ensimmäisen maailmansodan. Kysymys kuuluu: miksi?”

Hän mulkoili ympäri pöytää. ”Älkää toistako lukemaanne. Ajatelkaa.”

Seurasin toisten kiemurtelua. Davies oli ilman muuta raskaan sarjan vaikuttaja. Muut kurssin opiskelijat olivat tutkineet hänen uraansa kateellisen pakkomielleisesti. Minä tiesin vähemmän, mutta tarpeeksi. Hän oli vanha tekijä Washingtonissa. Neljäkymmenen vuoden jälkeen hän tunsu kaikki joilla oli merkitystä ja vielä kaksi tasoa ihmisiä niiden alapuolella, joilla oli merkitystä, ja mikä tärkeintä, hän tiesi minne kaikki ruumiit oli haudattu. Hän oli Lyndon Johnsonin alainen, loikkasi Nixonin joukkoihin ja aloitti sitten oman lakimiehen uransa. Nykyään hän johti omaa huippuluokan ”strategisen konsultoinnin” toimistoaan nimeltä Davies Group, mistä minulle

tuli aina mieleen bändi Kinks (siitä voitte vähän päätellä, kuinka sopiva olen Washingtonin armottomaan urakilpailuun). Daviesilla oli vaikutusvaltaa, ja sen avulla hän sai mitä vain halusi, esimerkiksi, kuten yksi kurssilaisista huomautti, komean talon Chevy Chasessa, huvilan Toscanassa ja 4 000 hehtaarin ranchin Keski-Kalifornian rannikolla. Hän oli ollut vierailevana opettajana seminaarissa muutaman viikon. Kurssitoverini melkein tärisivät kiihkosta; en ollut ikinä nähnyt heitä niin innokkaina tekemään vaikutusta. Se sai minut uskomaan, että virallisen Washingtonin erilaisilla kiertoradoilla Daviesilla oli auringon kaltainen vetovoima.

Daviesin tavallinen opetusmetodi oli istua tyynenä ikävystymistään näyttämättä, niin kuin kuuntelisi tokaluokkalaisten jakelemaa dinosaurustietoutta. Hän ei ollut erityisen kookas mies, siinä 175-senttinen, mutta jotenkin hän... uhkasi. Hänen vetovoimansa, sen saattoi melkein kuin nähdä levittäytyvän yli huoneen. Ihmiset lakkasivat puhumasta, kaikki katseet kääntyivät häneen ja kohta kaikki olivat kerääntyneet hänen ympärilleen kuin viilanlastut magneetin ympärille.

Mutta hänen äänensä: se oli outoa. Sen odotti jyrisevän, mutta hän puhui aina hiljaa. Hänen kaulassaan oli arpi juuri siinä, missä leukaperä yhtyi korvaan. Arvailtiin oliko jollakin vanhalta vammalla vaikutusta hänen hiljaiseen ääneensä, mutta kukaan ei tiennyt mitä oli tapahtunut. Sillä ei ollut paljon väliä, sillä yleensä huoneet hiljenivät, kun hän avasi suunsa.

Kursseilla sen sijaan opiskelijat halusivat kiihkeästi tulla kuulluksi, saada mestarin huomion. Kaikilla oli vastaus valmiina Daviesin kysymykseen. Seminaari vaatii taitoa: milloin antaa toisten löpistä, milloin keskeyttää. Se on kuin nyrkkeilyä tai... kaiketi niin kuin miekkailua tai squashia tai muita niitä hienoja harrastuksia. Tyyppi, joka aina aloitti ja jolla ei kos-

kaan ollut mitään varsinaista sanottavaa, alkoi sanoa jotakin Nuori Bosnia -liikkeestä, kunnes Daviesin tuijotus säikytti hänet. Kaveri alkoi mumista. Verenhimo heräsi, kun kaikki hais-toivat heikkouden ja alkoivat huutaa toistensa päälle ja paa-sata Suur-Serbiasta vastaan eteläslaavit, bosnialaisista vastaan bosniakit, irredentistiserbeistä ja kolmisopimuksesta ja kahden vallan mallista.

Olin mykistynyt. Kysymys ei ollut vain heidän kokoa-mistaan faktoista (ja jotkut näistä kavereista tuntuivat kirjai-mellisesti tietävän kaiken; en ollut koskaan onnistunut saa-maan heitä ymmälleen). Kysymys oli heidän esiintymisestään. Etuoikeutettuus näkyi jokaisesta liikkeestä; oli kuin he olisi-ivat pienestä pitäen taaperrelleet kirjastossa isien pyöritellessä mallasviskejään ja keskustellessa kansakuntien kohtalosta, niin kuin he olisivat viimeiset kaksikymmentäviisi vuotta pântän-neet diplomatian historiaa vain kuluttaakseen aikaa, kunnes isukki kyllästyi johtamaan maailmaa ja päästäisi heidät ruo-riin. He olivat vain niin... niin hemmetin *kunniallisia*. Yleensä minusta oli hauska katsella heitä, nauttia siitä pienestä jalansi-jasta, jonka olin onnistunut valtaamaan heidän maailmastaan, nauttia ajatuksesta että kävin lopulta heikäläisestä.

Mutta ei tänään. Minulla oli vaikeaa. En jaksanut seura-ta keskustelua, väitteitä ja vastaväitteitä, saati sitten panna pa-remmaksi. Hyvinä päivinä se oli mahdollista. Mutta joka kerta kun yritin ajatella sadan vuoden takaista bosnialaista mikropo-litiikkaa, näin vain numeron, suuren ja punaisen ja vilkkuvan. Se oli ainoa, mitä olin vihkooni kirjoittanut: \$83 359, ympyröi-tynä ja alleviivattuna, ja sen jäljessä pari muuta: 43 23 65.

En ollut nukkunut edellisenä yönä. Töiden jälkeen – olin baarimikkona juppipaikassa nimeltä Barley – menin Kendran luo. Arvelin että hänen kutsuvaan katseeseensa vastaamises-ta olisi enemmän iloa kuin niistä puolentoista tunnin unista,

joita olisin voinut yrittää ennen kuin minun piti herätä ja lukea 1200 sivua tiheään kirjoitettua verotusteoriaa. Kendralla oli musta tukka johon voi hukkuu ja vartalo joka herätti rietaita ajatuksia. Mutta suurin viehäytys saattoi olla siinä, että Kendra-nimiset tytöt, jotka tekevät töitä juomarahoista eivät-kä katso sängyssä silmiin, ovat juuri päinvastaista kuin kaikki se, mitä sanon itselleni haluavani.

Lähdin Kendran luota ja olin kotona seitsemän maissa tänä aamuna. Tiesin että jotain oli tekeillä, kun näin pari T-paitaani ulkoportailla ja isäni ränsistyneen vanhan nojatuolin lojumassa kyljellään jalkakäytävällä. Asuntoni ulko-ovi oli murrettu, ja huonosti vielä. Se näytti kiukkuisen mustakarhun aikaansaannokselta. Poissa: sänkyni ja suurin osa huonekaluista, lamput ja pienet keittiökoneet. Tavarani olivat hujan hajan.

Ihmiset penkoivat kamojani kadulla kuin pihakirpputorin ylijäämiä. Hätistelin heidät pois ja keräsin mitä oli jäljellä. Nojatuoli ei ollut vaarassa. Se painoi pikkuauton verran, ja sen pois kantamiseen vaadittaisiin huolellista suunnittelua ja muutama mies.

Siistiessäni asuntoa huomasin, että Crenshaw'n perintätoimisto ei ollut pitänyt arvokkaana Thukydideen *Peloponnesolaissotaa* eikä viisitoistasentistä paperipinkkaa, joka piti lukea kahden tunnin kuluttua alkavaan seminaariin. Keittiöpöydälle oli jätetty pieni lemmenviesti: ”Kalusteet viety osamaksuna. Velkasaldo \$83 359.” Mahtavaa. Tunsin jo sen verran lakia, että näin yhdellä silmäyksellä ainakin seitsemäntoista kohtalokasta virhettä Crenshaw'n velanperintätavassa, mutta he olivat armottomia kuin lutikat, ja olin ollut niin uuvuksissa yrittäessäni maksaa opiskeluni, etten ollut jaksanut vetää heitä oikeuteen. Mutta sekin päivä vielä tulisi.

Vanhempien velkojen kuuluu kuolla heidän mukanaan selvitettyinä kuolinpesästä. Eivät minun. Ne kahdeksankym-

mentäkolme tonnia ovat maksettavaa äitini vatsasyöpähoidosta. Hän on nyt jo kuollut. Ja jos yhden neuvon saan antaa, niin se on tämä: jos äitisi tekee kuolemaa, älä ikinä maksa hänen laskujaan omasta pussistasi.

Jotkut vastenmieliset velkojat, Crenshaw'n tapaiset tyypit, käyttävät sitä nimittäin tekosyynä käydä sinun kimppuusi äitisi kuoltua. Olet sanattomalla suostumuksella ottanut hänen velkansa kontollesi, he sanovat. Se ei ole suorastaan laillista. Mutta sellaista et ymmärrä varoa, kun olet kuusitoistavuotias ja sädehoitolaskuja alkaa tulla ja yrität pitää äitisi elossa paiskimalla ylitöitä Milwaukeeen jäävanukastehtaassa ja isäsi istuu kahdenkymmenen vuoden tuomiota liittovaltion vankilassa Allenwoodissa.

Olin niin tottunut tällaisiin sotkuihin, etten edes tuhlannut aikaa suuttumiseen. Mitä enemmän ne menneet jutut yrittivät vetää minua alapäin, sitä enemmän uurastin noustakseni niiden yläpuolelle. Ja se tarkoitti että oli pystytettävä seinä tämän pikku katastrofin ympärille ja luettava niin paljon kuin ehdin ennen tuntia, jotten kuulostaisi ääliöltä Daviesin seminaarissa. Vein luettavani ulos kadulle ja nostin nojatuolin pystyyn. Asetuin mukavasti ja kävin käsiksi Churchillin esseisiin liikenteen huristaessa ohi.

Seminaariin asti ehtiessäni olin kuitenkin luhistunut. Yövalvomisen ja seksin jälkeinen juopuneen energiani oli haihtunut, samoin kuin intoni näyttää Crenshaw'lle pitkää nenää loistamalla tunnilla. Päästäkseni seminaariin minun piti höylätä henkilökorttini Langdell Hallin ovella. Liityin pitkään jonnekin opiskelijoita, jotka höyläsivät, kulkivat käänköportteista ja riensivät luennoille. Mutta korttini sai ledin väläyttämään punaista eikä vihreää. Metallitanko lukittui ja taivutti polveni taaksepäin. Yläpuoliskoni jatkoi eteenpäin sillä tavalla piinallisen hitaasti, kun tajuua kaatuvansa eikä pysty tekemään mitään

sen kymmenen minuutin aikana, joka tuntuu kuluvan ennen kuin lentää pää edellä ohuen maton peittämälle betonille.

Söpö opiskelijatyttö tiskin takana selitti ystävällisesti, että kannattaisi ehkä kysellä yliopiston kassalta mahdollisesti maksamattomia lukukausi- tai muita maksuja. Sitten hän tarttui käsidesiin. Crenshaw oli ilmeisesti iskenyt pankkitiliini ja sotkenut lukukausimaksuni, ja Harvard huolehtii saatavistaan yhtä tarkkaan kuin Crenshaw. Jouduin kiertämään Langdellin taakse ja livahtamaan sisään kundin jäljessä, joka kävi tupakalla lastauslaiturin vieressä.

Seminaarissa hajamielisyuteni taisi olla jo aika näkyvää. Tuntui että Davies katsoi suoraan minua. Sitten tunsin sen tulevan. Taistelin vastaan jokaisella lihaksellani, mutta joskus sille ei vain voi mitään. Oli pakko haukotella. Ja se oli iso, oikea leijonanhaukotus. Sitä ei pystynyt piilottamaan kädellä.

Davies iski minuun pistävän katseen, joka oli hioutunut ties kuinka monissa yhteenotoissa – hän oli nujertanut katseellaan ammattiyhdistyspomoja ja KGB:n agentteja.

”Ikävystytämmekö me teitä, herra Ford?” hän kysyi.

”Ei, sir.” Vatsassani kasvoi kaamea painoton tunne. ”Pyydän anteeksi.”

”Mitäpä jos sitten kertoisitte meille ajatuksenne salamurhasta?”

Toiset yrittivät peittää ihastuksensa: yksi pinko vähemmän ohitettavana. Ne ajatukset, jotka mieltäni askarruttivat, menivät tähän tapaan: En pääse irti Crenshaw’sta ennen kuin minulla on loppututkinto ja kunnon työpaikka, enkä saa kumpaakaan ennen kuin pääsen Crenshaw’sta, joten minulle jää kahdeksankymmenenkolmen tuhannen velka Crenshaw’lle ja sadankuudenkymmentuhannen velka Harvardille, enkä pysty tienaamaan sitä millään. Kaikki minkä eteen olin raatanut kymmenen vuotta, kaikki huoneen täyttävä kunnialli-

suus, oli valumassa käsistäni, lopullisesti mennyttä. Ja kaiken alku ja juuri: isäni, rangaistusvanki, joka ensimmäisenä joutui tekemisiin Crenshaw'n kanssa, joka jätti minut perheenpääksi kaksitoistavuotiaana, jonka olisi pitänyt tehdä kaikille palvelus ja potkaista tyhjää äidin sijasta. Näin hänet mielessäni, näin hänen ivallisen hymynsä, ja vaikka kuinka yritin, mielessäni oli vain yksi asia...

”Kosto”, sanoin.

Davies vei silmälasiansa sangan huulilleen. Hän odotti että jatkaisin.

”Tarkoitan että Princip on rutiköyhä, eikö niin? Häneltä kuolee kuusi sisarusta, ja vanhempien täytyy antaa hänet pois, koska he eivät pysty ruokkimaan häntä. Ja hänen mielestään ainoa syy siihen, ettei hän pääse eteenpäin elämässä, on se että itävaltalaisen jalka on ollut hänen perheensä niskassa hänen syntymästään saakka. Hän on ruipelo, sissit nauroivat hänet ulos, kun hän yritti liittyä. Hän oli pelkkä nolla, joka yritti tehdä vaikutuksen. Toisilta salamurhaajilta meni sisu kaulaan, mutta hän... hän oli niin kuin vihasempi kuin kukaan. Hänen piti todistaa jotakin. Kahdenkymmenenkolmen vuoden kaudella. Niin hän teki mitä tarvitsi tullakseen kuuluisaksi, vaikka se sitten merkitsi tappamista. Varsinkin jos se merkitsi tappamista. Mitä vaarallisempi kohde, sitä parempi.”

Opiskelutoverini katsoivat inhoten muualle. En puhunut seminaarissa paljonkaan, ja kun puhuin, yritin käyttää selkeää hiottua, mahtipontista Harvardin englantia kuin kaikki muutkin, en sitä tavallista Mike-kieltä, jota juuri olin päästänyt suustani. Odotin että Davies nuijisi minut maanrakoon. Kuulostin katunuorelta, en järjestelmän nousevalta kyvyiltä.

”Ei hassumpaa”, hän sanoi. Hän mietti hetken ja katsoi sitten ympärilleen.

”Maailmansodan suuret linjat. Te takerrutte kaikki abst-

raktioihin. Älkää koskaan unohtako, että loppujen lopuksi kysymys on aina ihmisistä. Jonkun täytyy painaa liipaisinta. Jos te haluatte johtaa kansakuntia, teidän on aloitettava ymmärtämällä yksittäistä ihmistä, hänen tarpeitaan ja pelkojaan, salaisuuksia joita hän ei myönnä, joista hän ei itse ole ehkä edes tietoinen. Ne ovat ne vivut, jotka liikuttavat maailmaa. Jokaisella on hintansa. Ja kun sen löydätte, te omistatte hänet ruumiineen ja sieluineen.”

Luennon jälkeen minulla oli kiire siistiytymään ja järjestämään kotona vallitsevaa sekasortoa. Olalleni laskeutuva käsi pysäytti minut. Puolittain odotin että se olisi Crenshaw, valmiina nöyryyttämään minua kunnan harvardilaisten edessä.

Se olisikin ehkä ollut parempi; se oli Davies ja hänen pistävä katseensa ja kuiskaava äänensä. ”Haluaisin puhua teidän kanssanne”, hän sanoi. ”Kymmentä vailla yksitoista minun huoneessani?”

”Hienoa”, sanoin yrittäen kuulostaa tyyneltä. Ehkä hän säästäisi haukkumiset yksityiseen keskusteluun. Tyylikästä.

Tarvitsin ruokaa ja unta, ja kahvilla hoituisi molemmat vähäksi aikaa. En ehtinyt palata asunnolleni, ja sen kummemmin ajattelematta kävelin Barleeyn, baariin jossa olin töissä. Pääni täytti vain se numero: \$83 359 ja loputtomat säälistävät laskelmat, kuinka en ikinä pystyisi maksamaan sitä.

Baari on pramea luukku, jossa on liikaa ikkunoita. Paikalla oli vain Oz, päällikkö joka hoitaa baaria pari vuoroa viikossa. Vasta kun nojasin tammitiskiini ja otin ensimmäisen kitkerän kulauksen kahvia, tajusin mitä olin tekemässä. En ollut tullut hakemaan kofeiinia. Pyöritin numeroja päässäni: 46 79 35, 43 23 65, jne. Ne olivat Sentry-kassakaapin numeroyhdistelmiä.

Oz, omistajan vävy-poika, kuori päältä. Eikä vain sieltä täältä, vähittäiskaupan normaalia ”hävikkiä”. Hän ryöväsi

paikkaa. Olin seurannut hänen puuhiaan jonkin aikaa: kuinka hän pisti rahat omaan taskuunsa, merkitsi puolet kantaasiakkaiden laskusta talon tarjoamiksi eikä lyönyt mitään kassaan. Sellaisen varastetun rahan määrän kaivamisen kassasta joka ilta oli täytynyt käydä hiukan hankalaksi, koska hän joutui tekemään sen meidän odottaessamme osuuttamme juomarahoista. Niinpä olin varma, vuorevarma, että se kusipää piti rahoja kassakaapissa. Minä vain tiesin. Luultavasti siksi että hänen hommansa oli vain kömpelömpi versio siitä, mitä minä hänen sijassaan tekisin, ellen olisi luopunut huijaamisesta kauan sitten. Sitä sanotaan ”valppaaksi opportunistiksi”. Se tarkoittaa että jos ihmisellä on rikollisen silmät, hän näkee maailman toisella tavalla: pelkkänä kokoelmana vartioimattomia karkkipurkkeja. Aloin olla huolissani itsestäni, sillä kun nyt tarvitsin kipeästi rahaa, kaikki alkoi taas pistää silmääni: lukitsemattomat autot, avoimet ovet, sivuun laskeut käsilaukut, halvat lukot, pimeät sisäänkäynnit.

Vaikka kuinka yritin, en pystynyt unohtamaan oppiaikaani, vääräydellä hankittua asiantuntemustani. En voinut olla näkemättä kaikkia tarjoutuvia tilaisuuksia poiketa kaidalta polulta. Ihmiset näyttävät luulevan, että murtovarkaat joutuvat tiiri-koimaan lukkoja ja kiipeilemään ylös rännejä ja hurmaamaan leskiä. Yleensä heidän kuitenkin tarvitsee vain pitää silmäänsä auki. Rahat jätetään suurin piirtein lojumaan pitkin, kun rehelliset ihmiset eivät oikein voi uskoa, että minunlaisiani hiippailee ympäriinsä. Piilotettu avain, lukitsematon autotalli, hääpäivä tunnuslukuna. Se vain odottaa ottamista. Ja sehän siinä oli hassuinta: mitä rehellisemmäksi tulin, sitä helpompi oli olla epärehellinen. Oli kuin kiusauksia olisi jatkuvasti lisätty minun koettelemisekseni kaikkien siivojen vuosien jälkeen. Vaarattoman näköisenä opiskelijana kauluspaidassa olisin luultavasti voinut kävellä ulos Cambridgen säästöpankista roska-

pussillinen satasia kourassa ja revolveri vyössä, ja vartija olisi pitänyt ovea auki ja toivottanut hauskaa viikonloppua.

Valpas opportunismi. Sillä tavalla huomasin, että Oz päivälukitsi kassakaapin, niin että sen sai auki valitsemalla vain viimeisen numeron. Sillä tavalla tiesin että se numero oli kuusikymmentäviisi. Sillä tavalla pystyin muistamaan, että vaikka Oz muuttaisi numeroyhdistelmän, Sentry-kassakaapeissa on tehtaan asetuksina vain kourallinen valmiita koodeja – niitä sanotaan kokeilukoodeiksi – ja että jos hänen koodinsa päättyi 65:een, niin jokseenkin varmasti joku oli ollut liian laiska vaihtaakseen alkuperäisen tehdasasetuksen 43-23-65. Sillä tavalla huomasin, että Oz kykeni hädin tuskin laskemaan juomar rahat, saati sitten pitämään lukua kuorinnastaan, ja että hänen ryyppäämisensä oli lisääntynyt; puoli yhdeltätoista aamupäivällä hän oli jo tyhjentänyt puolet mukista, jossa oli viiden sekunnin Jameson-annos ja päällä vähän kahvia. Vaikka hän huomaisikin jotain kadonneen, kenelle hän kertoisi? Varokoon varas.

Ozilla oli kassakoneen laatikko tiskillä. Hän vei sen toimistoon. Kuulin kassakaapin aukeavan ja sulkeutuvan. Hän tuli takaisin ja sanoi: ”Käyn ostamassa tupakkaa. Vahditko paikkaa?”

Tilaisuus kolkutti. Nyökkäsin.

Menin toimistoon ja kokeilin kassakaapin kahvaa. Kaappi oli auki. Jessus. Hänhän suorastaan kerjäsi sitä. Vilkaisin sisältöä ja laskin suunnilleen \$48 000 pankkinippuina ja ehkä vielä kymmenisen tuhatta irrallisina seteleinä. Ozin olisi pitänyt viedä rahat pankkisäilöön aikoja sitten.

Oli kaksi mahdollisuutta: voisin nakertaa hänen kuorintaansa kultamunia munivan hanhen tyyliin ja pitää Crenshaw'n loitolla siihen saakka, kunnes suorittaisin loppututkimtoni. Tai voisin vain repäistä laastarin irti, tulla ennen aamun-